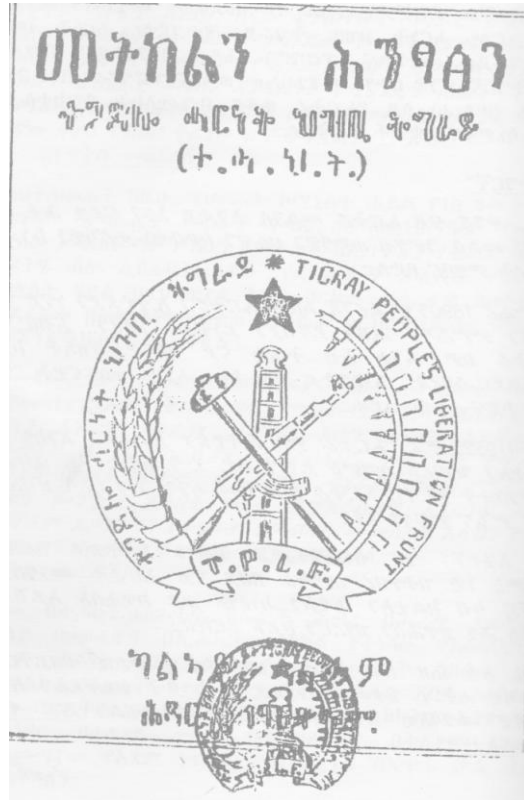

ካብዝሓለፈ ዝቐጸለ ካልኣይ ክፍሊ ጌታቸው ረዳ (ኢትዮ- ሰማይ)

መጀመርታ ከምቲ ሉሙድ ንኣሰናዳእቲ ዓይጋ የቐንየለይ። ቀጸለ፤ኤርትራ ናይ ኢትዮጵያ ባዕዳዊ ግዛዳት እያ ነይራ፤ሕዝባውን ብባርነት ኣብ ትሕቲ ግዝዳት ባዕዳዊት ኢትዮጵያ መከራኣም ርዕዮም እዮም ንዝብለና ዘሎ ሕሊናኡ ብባዕዳዊ ትምሕርቲ ክኖቁሕ ዘይካኣለ ኤርትራዊ እዩ ዝብለና ዘሎ ደ/ር በረኽተኣብ ወልደስለሰ “ፈላስፋ ገ/ጎርፉ” ዝሃቦ መልሲ ኣብ ዓይጋፎረም ተለጢፉ ዘንበብኩዎ ዝናኣድ ጥራሕ ዘይኮነስ ከም ገ/ጎርፉ ዝበሉ ሙሁራት ተጋሩ ካብቲ ወያነ ዝለበደም ሕማም ተላገብ “ኤርትራ ኮሎኒ ናይ ኢትዮጵያ” ዝብሉዎ ዝነበሩ ቦጎግ (ፈጠራ) ጉቡእ ኣይኮነን ኢሎም ነቲ ዝተለበደ ማሕበረሰብ ትግራይ ብምስትምሃሩ ገረዝጊሄር ጎርፉ ምስጋና ይብጻሕኻ። ይመችህ! ድዮም ዝብሉ መንእሰይ ለምዘበን ታብ ማዕኸል ብያሳ ኣዲስ ኣበባ፡ “ጹኑዕ ርገጽ!” ይመስለኒ ናተይ ትርጉም ብትግርኛ። ኣብ ቴክሳስ ኮይንካ ምስ ሓዲ ጸሊም ኣሜሪካዊ ንዘዳልዎ ራዲዮ ጣቢያ ዝገበርካዮ ቃለ መሕትት ሰሚዐዮ፤ዝምስገን እዩ። ሰሰን ይሃብካ።

ኣብ ዝሓለፈ ቀዳማይ ክፍሊ ደ/ር ኣለምሰገድ ኣባይ ዝጻሓፎም ብርክት ዝበሉ ብዛዕባ ትግራይ/ኤርትራ/ኣምሓራ/ኢትዮጵያ/ምኒልክ/ቋንቋ.....ወዘተ.. ወዘተ... ዝገበሮም

“ሊቃነ-ጽንዓት” (ሪሰርች) ብመልክዕ መጽሐፍትን ጥራዛት ጸሑፋትን ንሕዝቢ ዘቐረቦም ብዘምልከት ሃገራዊ ሓድነት ዝዘርጉ ዓብ ልዕሊ ሓደ ዓልዮት ኣምሓራን ቋንቋ ኣምሓራን ከምኡውን መራሕትን (ምኒልክ፤ ደርጊ፤ሃይለስላሴ) ዘርአዮ ጨንካል ጠመተ ብመጠኑ ተናኺፊዮ ከምዝነበርኩ ይዝከር። እዚ ከከም ኣድላይነቱ ንፍትሹ ጉዳይ እዩ። ብሕልፊ ድማ ኣለምሰገድ ዝማሃዞ ዘይኮነስ ብጥርናፊ ብተጋሩ መሁራትን ኤርትራዊያንን ቅድሚኦም ድማ “ፋሺስቲ ጥልያን” ኣብ ልዕሊ ኢትዮጵያን፤ ኣምሓራን፤ተዋህዶ ቤተክርስቲያንን፤ ሃገራዊ ኣርማን(ባንዴራ) ዝተጣጠነ “ኣኼስ” ንክትዘርዘር መጻሕፍ ጽሑፍካ ዝኣክል ስለዘይኮነ ብሓጺሩ ግን እዛ ሎሚ ትልኽ-ትልኽ ትብል ዘላ (ጸዕረሞት ሒዝዋ ሕጊግ ትብል ዘላ) ኤርትራ ናብዙ ኹሉ ዘብጹሑዋ ለይቲን ቀትርን ብኤርትራ ፍቕሪ ማህሚናም፤ ዘይንሶም መሲሎም ብፍቕራ ተደይኖም፤ ሞይቶሙላ ፤ቆሲሎሙላ ፤ተሚጊቶሙላ ምስሓቕ ሙሉእ ዓዲ ኮይኖም ዝነበሩን ሎሚውን እቲው ውጽእ እንዳበለ ዝደግሶም ዘሎ ሕማም ኤርትራ መራሕቲ ወያነን ሳዒብቶምን እዮም ተጠየቑት። ንክልቲኦም ደለልቲን ተደለልቲን ጽንዓት ይሃብኩም ንብሎም። ስለዚ ገ/ጎርፉ ኤርትራ ኮሎኒ ኢትዮጵያ ኣይነበረትን ምባልካ የቐንየልና፤ ካብ ምሁራት ተጋሩ እዚ ምስማዕ እቲ እኒ መለስን ስብሓትን መስፍንን ኣባይን ንህዝቢ ትግራይ ዘምሃሩዎ ዝነበሩ ጓህምም መስመሮም “ቁንጥር ምንጠር” ብዘይብሉ፤ ሙሉእ ብሙሉእ ተሳቢሩ ማለት እዩ።

ኣብ ዝሓለፈ ቀዳማይ ክፋል፤ ኣለምሰገድ “The Historical Orbit of Eritrea’s Agony” “ኣብ ሕምብሊላዊ ስቕያት ታሪኽ ኤርትራ” ቀናጢብና ክንርእዮ ፊቲነ ነይረ። ኣለምሰገድን ኣለምሰገድ ዝመስሉን ውልቀሰባትን ፖለቲካዊ ድርጅታትን (ውድባት’ ዲኹም እትብሉዎም) ብዛዕባ መጥለልቲ (Agony- ቃንዛ) ኤርትራ እንትዛረቡን እንትጽሕፉን ተጠያቂ “ኣምሓራን/ሚኒልክን ወዘተ...” እንዳወንጀሉ ናትና ዝብሉዎም ነገሥታትን፤ ራዕሲታትን፤ ሰልፊታት (ውድባትን) ሕያዎት እንዳገበሩ፤ ጠመተኣም ናብቶም “ጓኖት/ጸላእቲ ትግራይ” “ሸዋዊያን” ናብ ዝብሉዎም ክፍልታት (ባዕታታት) ብምውንጃል ብዘይቁኑዕ ሚዛን እንትፈርዱ ርኢናዮም ኢና (ሎሚውን ከምኡ)። ግና ከምዚ ኣይክቕጽልን።

ኣለምሰገድ ኣብ እዞም ዝተጠቐሱ ጸሑፋቱ ንኤርትራ ካብ ኢትዮጵያ ንምፍንጫል ሰብብ ምኒልክ እምብር ካልኣት ደቂ እቲ ከባቢ ዝነበሮም ግደ ንከይራኣይ ሓቢኦም እዮም። ኣለምሰገድ ጥራሕ ኣይኮነን ኣብ ከምዚ ዝበለ ጌጋ ዝወደቐ። ማለትውን ኩሎም ምሁራት ተጋሩን ትግርኛ ዝዛሩ ደቂ ኸበሳን ኣብቲ ዝሃገገ ስራሕቶም ተጠየቑት እዮም። ኣብ ምፍንጫልን ኣብ ሓድነት ኢትዮጵያ “ዓደይ ዓደይ ፍቕሪ ሃገር ኢትዮጵያን” ኣብቲ ታሪኻዊ ሕምብሊል (Orbit/ኣረቢት) እንትሕብሉሉ ዝራኣዩ ዝነበሩ “ተዛረብቲ ትግርኛ” እዮም። እቲ ዘገርም ድማ፤-‘ኤርትራዊያን ከበሳ’ ኣምሓራ/ሚኒልክ/ ዝባሃል ካብ ሃገርና ኢትዮጵያ ፈንጨሉና ይብሉ’ም፤ መሊሶም እቶም ብፍንጫል ዝተወንጀሉ “ኣምሓሩ” ኢሎም ዝውንጀሉዎም መራሕቲ ኢትዮጵያ-ሕዝቢ “መረብ ምላሽ” ኣካልና እዩ ኢሎም ናብ ኢትዮጵያ አንተሓወሱዎ ድማ

“ኤርትራ ብኮሎኒ ጎቢጦማ” ይብሉ። እዞም ሰባት ብኸንደይ ክሲ እዮም ክጥቀኑ? ትገደፍካዮም ዎኦ፤ ትኸድካዮም ዎዮ! ሕዚ ኤርትራ ሙውታት ዝነብሩላ (ቤተ ሲኦል) ኮይና ኣላ።

ኤርትራዊያን ካብ 1945-1981 ዓ.ም ከም ኩላትና ዜጋታት “እኳዳኣ” ብዝበለጸ ምቶታ ረኺቢም እንትነብሩ - ምንጊክ ዝባሃል ናይ ሸዋ ኣምሓራይ ንተዛረብቲ ትግርኛ ከርምትት ኢሉ ኣብ ክልተ “ፈንጨሎምና” እንዳበሉ ዋጭ-ዋጭ ኢሎም ዝውንጅሉ ዝነበሩ ተጋሩ፤ ተመሊሶም “ኤርትራ ናይ ኢትዮጵያ ባዕዳዊት ግዝኣት” እያ ኤርትራ ኣብ ታሪኽ ፈጺማ ናይ ኢትዮጵያ ኣካል ኮይና ኣይትፈልጥን ኢሎም። “ብ1983” ተጋሩ (ወያነ) ናብ ሥልጣን ምስመጹ ቀንዲ ተገዳሳይ፤ ከሳሳይን ጠበቓን ኮይናም ወደባት ባሕሪ ኢትዮጵያ ዓጽዮም “ኤርትራ” መሊሶም ባዕልቶም ፈንጨሎዋ። ኣብ’ዚ ኣሎ ዘረባ!

ተመሊሶም ሕዚ ንምኒሊኽ፤ ንሃይለስላሴ፤ ንደርጊ ኣፍካ መሊእኻ “ኣምሓራ” ንተዛረብቲ ትግርኛ ረምቲቶም ንክገዝኡና ክጥዕምም ምእንታን ተጋሩ ኣብክልተ ተመቓልና፤ “ኤርትራ” ፈጨሎማ እንዳተብሃለ ዝውጭውጭን በመልክዕ መጽሓፍ ዝጻሓፍ ዝነበረ ስብከት ሎሚ ተጋሩን ኤርትራዊያንን ባዕልቱኹም “ፍጨልቲን ተፈንጨልቲን መፈንጨልቲን” ሙኻንኩም ኣሚንኩም ሕጊ ክጥይቅኩም ኣለዎ። ያውም መንእሰያት ተጋሩ “ህወሓት/ ወያነ” ብዝባሃል “ኮሚኒስታዊ ድርጅት” ብሕጊ ዘይኸድ፤ ሕጊ ዘይዓግቶ፤ ምእሳር እምበር ዘይእሰር፤ ምውንጃል እምበር ዘይውንጅል “ኤርትራ ከም ሃገር መስሪቱ” ባሕሪ ወደባትና ዓዕጽዮ፤ ንናይ ሰራዊት ዓዕረብን ወታደራዊ መራኽቦምን መዐንደሪ ዝገበሮ ወንጀል’ከ’ ብኸምይ እዩ ክትጥየቅሉ ኣይግባእን ትብሉ? ዶስ ጎበዝ ኣድሪ ጠያቂ የብሉን ኢኹም ክትብሉ? ይፈረዱ እንተተብሃለስ ኣብ ኣየናይስ ቤት ፍርዲ ክፍረዱ? ንዓኹም ዝፈርድ ቤት ፍርዲ ኣይክትፈቓዱን (ኤርትራስ ግደፉዎ፤ ኩናት ባድመን መሬት ባድምን ብዝምልከት እኳ ሕጊ እንተዝነብር ኣብ ቤት ማእሰርቲ ምተቐየድኩም ነይርኩም) እዚ ንክዛረብ ዕድል ዝሃበኒ ዓይጋ ብሓቂ ዝናኣድ እዩ። ተዓቢጥና ነይርና ኢና። ሎሚ ብትግርኛ ንሕዝባይ ከማያይጥ እነሆ ተሚጎቲና ዘሚጎት እንተሊይኩም!

ኤርትራ ኣይ ዓረብን እያ ኢትዮጵያዊት እያ እንዳበልና እንትንደርፍ ሊቃውንቲ ወያኔ “ተሓጂጂሊይ ያኢ” (ኮሎኒ!) ኣሻሓት መንእሰያት ትግራይ ናብ ምድሪ ኤርትራ ወሲዶም ኣህሊቐኹም። ንምን ክብሉ? ነቶም ሕዚ ዓዕራብ ጀላቡኦም ሓዞም ኣብ ወደብ ዓሰብ “ንኣምደጽዮን፤ ንኣሉላ፤ ንዮሐንስ፤ ንምኒሊክ፤ ንሃይለስላሴ፤...” መሊስና ባሕርኹም “ንሸነሉ ኣለና” በሉዎም ኢሎም ሕዚ ዘባጭቡልና ንዘለቡ ዓዕራብ ክብሉ መንእሰይ ትግራይ ኣወዲኦም። እዚ ንዓና ንህልውናና ንክንብል ኢና ሓጊዝናዮም ዝባሃል ባጫ “ዝሃጎጎ ግራት እዩ” (ዝተጠጠመ ሸዊት እዩ) ባዶ!ባዶ!። እቲ ሚስጢር ኣብታሕቲ ክንርእዮ ኢና። ኤርትራ ኣይ ዓረብን እያ ኢትዮጵያዊት እያ እንትንብል

እዘም ሊቃውንቲ ዘባጩውልና ዝነበሩ ባጫ ሕዚ ንሕናዶ ወይስ ሊቃውንቲ ወያነ ዝበልናዮ ወይ ዝበሉዎ ኣብ ማዓላኡ ውዒሉ?

ወየንትኹም ኮንኩም ሙሁራት ኤርትራዊያን ኩሉኹም ከምቲ ገ/ጎርፉ ዝበሎ “ንዝበልኩሙዎ ይቐርታ ጠይቐ” (ብሃገራዊ ክሕደት ኣውን ከትክሰሱ ኣለኩም)። ባዓል እምባዬ መስፍን፤መለስ ዜናዊ...ዓሰብ ዓሰብ ዝብሉ “ትምክሕቲ ሓይሊ፤ ነፍጠኛ ኣምሓራ እዮም ኢሎም ኣብ ፓርላማ ወያኔ ታሪኽ እንተይፈርሑ ኣራጢጦም እንትዛረቡ “እበንትቐልዱልናን እንተናሸውናን” ዝሰምዐት እዝኒ እትብሎ ይጨንቀካ!! እቲ ሕዝቢስ ከመይ ገይርም እዮም ንዲቐም የብለካ? እዘም ሰብ ዘበኖት ጥራሕ ድዩ መሲልኩም፤- ድምሒት ዝተብሃለ ምስ ግንቦት 7 ዝተብሃለ ኩርኩር ሻዕቢያ ዝተጠምረ እኳስ ብዓቕሙ ዱሮ መንግሥቲ ያ ኮይኑስ ንሻዕቢያ ኣሻሪዮ፤ ድሮ ንድሮ ቅዲ ወየን ቆጲዮ (ቀዲሑ)...ዓሰብ ዓሰብ ዝብሉ “ትምክሕቲ ሓይሊ፤ ነፍጠኛ ኣምሓራ ጥራሕ እዮም ይብሉና! ወይ “ትምክሕቲ ሓይሊ ረኺብናካ ዘለና!!”

ኣብዚኣ ገ/ጎርፉ ዝገበራ ዝረሳዓ ሓንቲ ነገር ኣላ፡- ንበረኸት ሃብተስላሴ ጥራሕ ይውቀሶ እምበር ተጋሩ መራሕቲ ወየንቲ እቶም ቀንዲ መቃናደብቲ ከጥዮቐን ይቐርታ ከጥዮቐን ዝገቡኦም እዮም። ሃገር ንኹልና እያ ትብጻሕ። ንሱኹም “ኣጽቕጡ ዝባሃል ጊዜኡ ሓሊፉ እዩ። ናይ ኣለምሰገድ ንሎሚ እም ንሳልሳይ ክፋል ነጽናሓዮ- ናብ ተጋሩ ንእቶ።

ናይ’ዚ ጥልመት እዚ ቀንዲ ቀጭቀጭቲ መራሕቲ ወየንቲ ትግራይ እዮም። ወየንቲ ትግራይ ‘ኤርትራ’ ኮለኒ ኢትዮጵያ እያ ኢሎም “ካብ ኤርትራ ንላዕሊ ኤርትራ ኮይኖም ኤርትራ ዘፈንጨሉ፤ባሕሪና ዘመንጠሉናን” ወየንቲ ትግራይ ኣብ ማኒፌስቶኦምን ኮነ ኣብ መጻሕፍቶም እንታይ ኢሎም ጸሓፉ? ንኺድ ንስሓብ፤ ናብዙይ ንርኤ፤-

ቅድሚኡ ግን ቡዙሓት ዓበይቲ ተጋሩን ኤርትራዊያንን ታሪኽ ኤርትራን ኢትዮጵያን ሓደ ህዝቢ ሙኻኑ ዝፈልጡዎ ከብራህርሁ እንተፈቲኖም ወይ እንተደፈረም “ስጉምቲ” ብዝብሃል ቅትለት ነብሲ ኣብ ልዕሊ እዘም ኣረጋዊያን ወለዲ ተፈጺሙ እዩ (ሸየጥቲ ሃገር፤ ሸዋዊያን ተጋሩ፤ ኣንዳተብሃሉ)። ሕዚውን ብህይወት ዘለው ኣንደብቶም ኣሲሮም “ስጉምቲ” ከይውሰዶም ወይ ድማ “ትምክሕቲ ሓይሊ” ዝብል “ሳጓ” (ታርጋ) ከይልጠፎም ርዕሶም ኣድኒኖም ዝነበሩ ከምዘለው ፉሉጥ እዩ። ተዛረብቲ ትግርኛ እቲ ናይ ኢትዮ-ኤርትራ ሕንቅልሕንቅሊተይ ኣብ ታሪኽና ርኢናዮ ዘይንፈልጥ “ናይ ክልተ ሃማማት ውግእ” ተባሂሉ መቐይዲን መባጫዊን ዓለም ዝኾነ ብርሰትን መቐዘፍትን ውግእ ባድመ፤ ቀንዲ ምኽንያታቱ ሃገራዊ ሰምዒት ዝራሓቐም፤ ኣብ ሞንጎ ብረት ብዝተዓጥቁ ክልተ ከዳዓት ሰብ ዱር (forest men/women) ንክፍታሕ ስለዝተገብረ እዩ ክሳብ ሎሚ ኣብ ሕምብሊል ስቕያት እናዘረ እቲ ሕንቅልሕንቅሊተይ ክፍታሕ ዘይተኸኣለ ምኽንያት ። ገናውን ከውዱኡና እዮም።

እቲ ዘሕዝን ድማ መንእሰያት ትግራይን ኤርትራን በቲ ዝተውሃበም ጉጉይ መስመር “ኤርትራ” ናይ ኢትዮጵያ ኮለኒ እያ ኢሎም ካብ ቀደም ካብጥንቲ ወለዶም ዝመስረቱዎ ታሪኽ ንክኸሕዱዎ ተገይሩ፤ መናእሰይ ትግራይን ኤርትራን ብዝገርም ኩነታት ሎሚውን ዝኹሉ ብርሰትን ውርደትን ኣሰዲቡ ሙጺኑ እንዳራኣዩ፤ነቶም ዘጋገዩዎም መራሕቲ “ክንድምቅዎም” ገሊኦም እንትሕሸኩዎም፤ ገሊኦም ድማ ነግ ፈረግ እንዳበሉ “ጋእጋእ” እንትብሉ ንርእዮም ኣለና። ዘገርም ድማ እቶም መንእሰያት ትግራይ “ታሪኽና ሓድግና ነባራይ እዩ፤ናይ ቀደም ጥንቲ...” እንዳበሉ ቆዘምቲ መንእሰያት ፎቓዶ ቴ/ቪዥን (ዩ-ቱብ) እንትደርፉ ንሰምዖም ኣለና፡- በቲ ኻልእ ማኣዝን ድማ ነቲ “ታሪኽን ሓድግታትን ወደባት ባሕሪ ወለዶምን ዝክኸሕድ ክሕደት መርገጽ ሒዞም ነቶም ክኸድዑ ዘምሃሩዎም መራሕቶም ብደርፊ እንትንእዱዎም ንሰምዖም ኣለና።እዚ ድማ ከምቲ ዮሴፍ ገብረህይወት ዝባሃል ኤርትራዊ ምሁር “The abuser and the abused in collaboration” (ኣብ መዳይ ምትሕግጋዝ ነዳኣይን ተጎዳኣይን) ዝበሎ ማለት እዩ። ኣብ ልዕሊ ታሪኽ ወለዶም “ሓምኸሽቲ (ሓምሹኸቲ) ነፍየሙሉ ማለት እዩ።

ነዚ ኹሉ ሃገራዊ ጥልመት ተጠየቓቲ ድማ እቶም ክሳብ ሕዚ ብህጊ ዘይተጠየቁ ሃገራዊ ስምዒት ዘይተጠየቁ መራሕቲ ወየንቲ ትግራይ ቀንዲ ተጠየቓቲ እዮም። ኣብ ካልኣይ ውግእ ዓለም ሹብየት ሕብረት፤እንግሊዝ፤አሜሪካ...አንጻር ፋሺስቲ ጀርመን ንምውጋእ ናይቲ ሓበራዊ ገድሊ ኣዳኖታት (ማሓዙታት) ከምዝነበሩ ንፈልጥ። ንናዚ ጀርመን ምስ ወገኑዎ ግና ናይ ሕድሕድ ሃገራዊ ንዋታዊን ጥቕምታቶምን ክብርታቶምን (ሉኣላዊ ግዝኣታቶም) ግና ምእንተ ምሕዝነት ነይሩና ኢሎም ሃገሮም ኣሕሊፎም ኣይሸጡን (ምስቲ ኩሉ ርክባትን ምፍጣር ምሕዝነትን ዋላ ምእንተ ሉኣላዊነቶም ኣብ ምፍጠጥ በጻሖም እዮም (ሶቭየትን አሜሪካን ንምሳሌ- ዋላ ክሳብ ሎሚ ራኣዩዎ)። መንግስቲ ማለት ናይ ሓዲ ሃገር ሉኣላዊነት ካብ ዝለበሰ፤ ዓጽሚን ስጋን ሃገር ማለት እዩ። ሕዝቢ ማለት እዩ። ግን ሕዝቢ ናቱ መሰልን ሃገርን ንጓናዶ ይህብ እዩ? ወይድማ ምስ ጓና ኮይኑዶ ነቲ ዝወከሎ ሃገር ተንኮል ይተንግ እዩ? ተጋሩ ግና እዚ ገበን እዚ ፈጸምም እዩም። ብኸምይ? ናብቲ ገበን መራሕቲ ወያነ ትግራይ ክወስደኩም።

ኣብ’ታ መእተዊት ጽሕፍተይ ዝለጠፍኩዎ እትርእዩዎ ዘለኹም “መትከልን ሕንፃፅን ተጋድሎ ሓርነት ህዝቢ ትግራይ” ኣብዝብል ማኒፌስቶኦም ከምዚ ይብል፡

“... ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ብዘየማትእ ፀረ ባዕዳዊ መግዛእቲ እዩ።” ይብል።

ከምኡውን “ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ካበይ ናበይ! {ገምጋም} ህዝባዊ ሓርነት ትግራይ ሚያዝያ 1978” እትብል ብናይ ቀደም “ታይፕ-ራዮተር” ዝተጽሐፈት መለስ ዜናዊን ብጾቱን ዝጸሐፉዎ 235 ገጽ ዝሓዘት መጽሐፍ ኣብ ገጽ 6 ከምዚ ትብል

“ናይ ኤርትራ ሕቶ ብቐዕ ታሪኻዊ መረዳኢታ ዘለዎ ናይ ባዕዳዊ መግዛእቲ ሕቶ እዩ።” (ገጽ 6)
።

በክሕደት ዝጠልቀዩ መራሕቲ ወያነ ድማ ንታሪኽን ንኢትዮጵያን ብከምዚ ዝስዕቡ ገይሮም ይገልጹዎ፡-

“ኢትዮጵያ ናይ 3000 ዓመትናይ ሓባር ታሪኽ ዝነበራ ሃገር ኣይኮነትን...100 ዓመት ውን ኣይመልእን፤ ኣብ ንግስነት ምኒልኽ እያ ጀመረ” (ገጽ 2)

እንትብል ትግራይ ቅድሚ ምኒሊኽ ናብ ሥልጣን ምምጻእ ትግራይ ባዕላ ዝኸአለት “ሀገር” እያ ነይራ እምበር ቅድሚኡ ኣኸሱማዊያን ኮነ ብድሕሪኦም ዝነበሩ ነገሥታት ኣብ ካልእ ከባቢ ኢትዮጵያ ጡርኑፍ ዝኾነ ዝቋጸጸሩዎ ግዝኣትን ርክብን ዝተኣሳሰረ ታሪኽን ነይሩዎም ኣይፈልጥን። ይብሉና ኣለው መራሕቲ ወያነቲ ትግራይ። እቶም ሓድግታት ባዓትታትን፤ ከሳብ ሎሚ ዘለው በተኸሰያናታትን ዘወኩኡና ግና ኣንጻር ዕድመ “100” ዓመት ከምዘለዎም እዩ። እዚ ምስቲ ሓቕኛ ታሪኽ እንትራኹብ ኮርማሕማሕ ዝብል መራሕቲ ወያነን ሻዕቢያን ዝኸርከሙዎ ኩሩምራም ታሪኽ ከብልልካ ኣብ ዕዳጋ ለባማት ንክትሸጦ ዘጸገም እዩ ።

መብዛሕቶም ተጋሩ ግን ዝዛረቡዎ “ኢትዮጵያ ዝፈጠርና ናይ ኢትዮጵያ ሥልጣንን መንግሥቲን ፈጠርቲ ንሕና ኢና እንትብሉ፤ በተጻራሪ መራሕቲ ወያነ ግና ኣብ ገጽ 2 “ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ካበይ ናበይ! {ገምጋም} ህዝባዊ ሓርነት ትግራይ ሚያዝያ 1978” << ኣይኮንናን!!>> ይብሉ፡

“ ኢትዮጵያ ከም ሃገር ካብ ኣኸሱም ስልጣን ኣይኮነን ዝጅምር” (ገጽ 2) ንኢትዮጵያ ከም ሃገር ገይሩ ዝመስረታ ፣ምኒሊኽ ገፊሕ ግዝኣት ኣብ ቁፅፁሩ እንተኣቲ (ኣካል ኢትዮጵያ ዘይነበረት ትግራይ እውን ምስተን ዝነበጠን ከባቢታት ሓዊሱ) ዝተሓላለኸ ናይ ምግርጫውን ምስምማዕን ምስ ሓፀያዊያን ብምግባር’ዩ ፈጸሙዎ።(ገጽ 2) ብምባል መብዛሕቶም ተጋሩ መስረትቲ ኢትዮጵያ ኢና ዝብሉዎ ዝነበሩ መርገዶም <<ኣይኮንኩምን>> ኢሉ ተሟጊቲዎም እዩ። እንተብሎም እውን “ኮኩ ሸላላ” ሓንጊረሞ እንትኸዱ ንርእዮም ኣለና።ብናእዳ እንትደርፉሎም ንሰምዕ ኣለና!

ህዝቢ ትግራይ ብነበረያ ነበረ ታሪኽ ተደሪኹ ኤርትራ ኣካል ኢትዮጵያ እያ ዝብሎ ዝነበረ መርገጽ፡እቲ ታሪኽ ደናቕር ነበረያ ነበረ እዩ ብምባል ሕዝቢ ትግራይ ታሪኹ ከምዘይፈልጥ ከምዚ ይብል፡-

<<ኤርትራ ካብ ቀደም ኣካል ኢትዮጵያ ነይራ ዝብል ነበረያ ነበረ ከም ሓቕኛ ታሪኽ ገይሮም ይቕበሉዎ እዮም። እዚ ግን ካብ ተራ ነበረያ ነበረ ዘይፍለ ፍፁም ሓሰት’ዩ።>> (ገጽ 1) እንትብል ዘገርም ሙጉት ንሕዝቢ ትግራይ ይመጉቶም።

እዚ ነበረያ ነበረ ዳሓር ወያነ ምስመስረትና ናይ ሕዝቢ ትግራይ ኣራኣእያ ነበረያ ነበረ ምንባሩ ኣምሂርና “ኤርትራ ናይ ኢትዮጵያ ኮሎኒ/ግዝእቲ/እያ ዝብል መርገጽ ሓዙ ክሳብ መሬት ኤርትራ ከይዱ እቶም ብኮሎኒ ዝተተሓዙ ኤርትራዊያን ሓራ ንምውጻእ ብደሙ ክኸፍል ድሉዊነቱ ገሊጹ። እንትብል ገሊጹ። እዚ ወንጀል እዚ ክሳብ ሎሚ ሞኚቱ እዞም መራሕቲ እዚኣም ብክሕደት ዝሓተቶም ክፍሊ የለን። እኳ ዳኣ ሳዓብቶም ንዓና “ዝጠፈሹ” እንዳበሉ እንዳጸረፉና “የዕብየለይ” ኢሎም ደረፍቲን መንእሰያትን ኣብ ዩኒቨርሲቲ ዝኣክል ዘምህሩ ተጋሩ መንእሰያትን እንትንእዱዎምን እቲ ኣቐዲመ ዝጠቐስኩዎ ኤርትራዊ ዮሴፍ ገብረህይወት ብቋንቋ እንግሊዝ \Romanticizing Ghedli" ኣነ (ሰውንዎኖ ገድሊ) ኢሊ ዝትርጉሞ “ገድልና፤ውድብና፤ ቃልስና...ወዘተ ወዘተ..” ንዝበሉ ዮሴፍ Excuses “መህደሚ” ኣብ ዝብሎ እንትገልጽ “One of the greatest problems that the Eritrean people face now is the romanticized image of ghedli that most are unwilling to give up.ይብል። ” ካብቶም ንህዝቢ ኤርትራ ብሶኖኖ መዋጥር ኣእትዩ ጸገም ኮይኑ ዘሎ ክገድፉዎ ዘይደለዩ “ሰውንዎኖ-ገድሊ ፍቕሪ” እዩ። ይብል ዮሴፍ ጸገም ኤርትራ ብእንግሊዝ እንትገልጽ። እዛ Romanticizing Ghedli" ድማ ኣብ ልዕሊ ሙብዛሕቶም ንወያነ ዝጸብኡ ተጋሩን ንወያነ ዝሰዕቡ ተጋሩን ብሽም ትግራዊይነት “ውድብና፤ገድልና” ብዝብል እቲ ገድሊ ምስ ወንጀሉን ምስ ኣሸር በሸሩን ሓዝካ ከይፈርስ እንዳበልካ፤ ብናይ ገድሊ ሰውንዎኖ ፍቕሪ ምስጻም እቲ ኣጸጊሙ ዘሎ ቀንዲ “ጸገም፡ ተጋሩን ኤርትራን እዩ።

እቲ ዝህቡዎ ጸገም ድማ፡ ገድሊ “ጸገም እንትጓነፎ” ብጸትና “ብዓርስ ነቐፌታ ኣልዮም ብዓወት ሓይሎም ሓሪኖም እዮም ዝወጹ” ፡ ሎሚውን ውድብና ዘይትፈትሖ ኣበር የብላን ብዝብል ኣብ ሓደ ኩዳን ትልሒትን ኣንቶኹዱዱ ወሳና ወሰኖም ቃልቃል ዝብል ሓዊ ይፍሕም ከምዘሎ ክራኣዮም ኣይካኣለን (ዲናያል/ዳሓን እየ!)።ውድብ ማለት ሕዝቢ ትግራይ እዩ ይብሉ።ናይ ሕዝቢ ቃል ዘዕብሩ መራሕቲ ተዘይኮይኖም፤ ህዝቢ ትግራይ ብሓቂ ባሕሪ ኤርትራ ኣይግባኣናን፤ ንሕና “ኮሎናይዘር” ባዕዳዊያን ገዛእቲ ኢና ነይርና፤ ክልተ ባሕሪ ንዓዕራብ መዐንደሪ ይኹን ኢሎም ፈሪሞም ክሳብ ሕቡራት መንግሥታት ከይዶም ማመልከቻ ኣእትዮም ኤርትራ ኣፈንጨሎማ ፡- ንባድመ እውን ኣይናትናን ኢሎም ሕዝቢ ትግራይ ናብ ኣልጀሪስ ከይዱ ኣንጻር መሬቱን ህዝቡን ብሕጊ ኮሎኒን ብካርታ ጥልያንን ይመግት ኢልኩም ትግምቱ? ዓገብ ዳኣ ደቂ ዓበይቲ! ውድብ ዝባሃል መራሕቲ እዮም። ኣርባዕተ ነጥቢ!! እዚ ወያነና ፤ገድልና፤እንታይባ እንዳበልካ “ብገደላዊ ፍቕሪ” ሶኖኖ ምዕታው ይኣኸለኩም! እዚ ውድብኩም “ረምጢጥካ” ዝምለስ ኣይኮነን። ኣጭዋዳ ሕዝቢ ዝመንዘዐ መንደላይ እዩ።

ቅድሚ ዘረባ ምውደኣይ፤

ገበሩ ኣስራት (ሉዓላዊነትና ዲሞክራሲ በኢትዮጵያ) ኣብ ዝብል ዝናኣድ መጽሐፉ ብዛዕባ ኤርትራ ብዝምልከት “መራሒ ወያነ” ዝንበረ መለስ ዜናዊ ንኤርትራ ኣብምንጻል ዝገበሮ ግደ

ከይተደረገቱ፤ ክንፈ ገ/መድሀንን (ንኤርትራውን ከም መለስ ዝውለደላ) ብጎኑ ሰሪዑ፤ ካልኣት ብጾቱ እንትቃወሙዎ ንብዙሕ ዓመት (ገሊአም ካብ ሜዳ ጀሚሮም) ምስ ወያነ ዐዕቂባም ንዝነበሩ ኤርትራዊያን ተናፋናሕቲ ኢሳያስ፤ ኣማሓሊፉ ንኢሳያስ ክዋሃቡ ብምግባርን ገሊአም ንክቕተሉን ዝገበሮ ገበን (ገጽ 230-231) ፈቲሽና ኣብ ዝመጽእ ዘሎ ሰሙን ናብ ካልእ ንሰግር። እዚ ሎሚ ከም እኒ ደ/ር ኣለምሰገድ ኣባይ ዝበሉ ምሁራት ተጋሩ “ገዛእቲ ኣምሓራ” ንኤርትራ ዝዚኣማ ኣንዳበሉ ዝጽሕፉዎ ዘለው መራሀቲ ወያነ ብሽምና ካብ መስመርም ዘሊሎም ንኤርትራ ክሳብ ሎሚ ኣንዳታሓለቕ ንምህላዎም ሙሉእ ኢትዮጵያ ዝፈልጦ ምስጢር እዩ።

ቅድሚ ምድምዳመይ እቲ ሓቂ ንፈትሾ።እነሆ፡_

ታሪክ መትከልን ሕንጻጽን ተጋድሎ ሓርነት ሕዝቢ ትግራይ ካልኣይ ሕታም ሕዳር 1974 ዓ.ም፤ ገጽ 24-25 (ሀ፤ለ፤ሓ) እንታይ ይብል ፈትሽዎ።

እዚ ጥራሕ ኣይኮነን፡ ተጋሩ ፈንጨልቲን (ብግብሪ ፈጸምቲ) መፈንጨልቲን (ነቲ ገበር በግብሪ ክፍጸም መካየድቲ ከይዲ) ኮይኖም እኒ ኣሉላን የሃንስን ጀጋኑ ኢትዮጵያ ወለዲን ደምም ኣፍሲሶም ወደባትና ኣረኪቦሙና ከይዶም። ሓቀይ-ዶ? ብመለስ ዜናዊን ስብሓትን ዝበሉ ውልቀሰባት ዝምራሕ ዝነበረ ‘አበር’ (ተንኮል) ግን ‘ንኤርትራ’ ምፍንጫል ጥራሕ ዘይኮነ፤ ገሰገሰቲ ዝባሃሉ ከም እኒ ፕሮፌሰር ዶክተር ተስፋጽዮን መድሃንዮ ዝመሰሎ ኤርትራዊያን ጎንጺ ናይ ኤርትራን ኢትዮጵያን ክፍታሕ ዘለዎ ገሰገሰቲ ሓገራት ኩለን ዝተሓወሰኦ ንኹለን ወገናት ብዘይጎድእ “ናብቲ ዝነበሮ ፌደራላዊ መስመር” ክምለስ” ብድሕሪሑ ሕዝብ ውሳኔ ክዋሃብ መግባር መስዝግብር እዩ እምበር ትርጉም ምስዘይብሉ “ኤርትራ ናይ ኢትዮጵያ ኮሎኒ እያ” ብዝብል “ወየንቲን ሻዕቢያን” ዝመሃዙዎ ብዓይኒ ታሪኽ መሰረት ዘይብሉ መበገሲ ቃልሲ “ዕንወትን ብርሰትን” ተዘይኮይኑ ሰላም ኣይከምጽእን። ኢሉ “ERITREA Dynamics of a National Question” TEFATSION MEDHANIE” (1986) ዝብል መጽሐፍ 345 ገጽ ዘለዎ መጽሐፍ ጽሑፉ ንዓለም ዘበርከተ ሙኻኑ ኩሉኹም ትፈልጡ ይመስለኒ። ኣብዛ መጽሐፍ እዚኣ ተደሪሾ “መለስ ዜናዊ” ዝሃቦ መለስ ግና ዘገርምን ዘሕፍርን መልሲ ኢና ኣምቢብና። ናይ ክልቲኦም መጻሕፍቲ ኣለዋኒ (መለስ- ትግርኛ) ተስፋጽዮን (እንግሊዝኛ)።

ኣብ ናይ ተስፋጽዮን ገበር (ሽፋን ናይታ መጽሐፍ) ዘላ ስዕሊ “ኣብ ሓንቲ ሓጅብ ጉይላ ንቐልቁል ኣፋ ብሳንጃኦ ዝተተኸለት ብረት፤ ምስታ ብረት ብሓጻር ምራን ዝተጠምረት ካብታ ጉይላ ዝበቐለት ንዓቕብ ኣፋ ዝተፈንሸረት ፅብቕቲ ዕምባባ” ትራኣይ። ብኣንጻር ናይ እቲ ሙሁራዊ ናይ ተስፋጽዮን ገበርን ዝሓዞ ትርጉምን፤ ብኻላእ ገጽ ድማ ብድንቁርና ዝተዓጀበ ብዘሕፍር መልክዑ መለስ ዜናዊ (ወይ ድማ ውድብ ወያነ) ዘቐረቦ “ብረት ሕዝቢ ኤርትራ ንቐልቁል ኣፋ ኣይድፋእን” ኢሉ ናይታ ንቐልቁል ኣፋ ዝተተኸለት ብረት ኣንጻራዊ ትርጉም ብምሃብ “ንዓቕብ ኣፋ ዝጠመጠት ብረትን እታ ምስታ ብርት ብሓጻር ምራን ዝተቐርነዮት ዕምባባብን ገይሩ” ካብታ ናይተ ገበርን መልእኽቲ ናይታ መጽሐፍ ሉኡኹቶን ዘይራኸብ

ትርጉም ብምትርጓም ‘ተስፋጽዮን ቃልሲ ኤርትራ ንቐልቁል አፋ ክድፋእ እዩ ኢሉ’ ብምባል መለስ ዜናዊ ብሓሰትን ምርምር ዝጎዶሎ ሓንካስ ሉኡኽቶ ዘለዎ መጽሓፍ ብመጽሓፍ መልክዕ ጽሒፉ መልሲ ጽሒፉላይ ይብል።

ፕሮፌሰር ዶክተር ተስፋጽዮን ከምዚ ይብል ኣብ’ታ መጽሓፊይ ኣብ ፲፮ 298 እንተዳኣሪኢኻይ ብትኽክል ንኤርትራን ኢትዮጵያን ሰላማዊን ሕጋዊን መሰረት ዝሓዘት ፍታሕ ከምታ እተስዕብ እያ ኢላ ይብለኒ (ምስ ኣዛራረብኩዎ) ። እዚኣ ድማ

“Progressive Eritreans should appreciate appreciate the emergency the emergency situation of Eritrea and the Eritrean society. In view of this , they should understand the need to compromise their own choice of the form of self determination. They should realize that it is now in the interest of the Eritrean people to settle for “federation”. (They should bear in mind that Eritrea would continue to have the right of separation which, if it becomes imperative, may actually take place in the future)

They should note the grave consequences of the ongoing war. They should constantly recall that the war has meant both the death of young Eritreans and the misery accompanying any embattled situation in the developing world: mass exodus and wretched refugee life in neighboring states whose own record of civil and political right is abysmal: dismemberment of families and the attendant and the emotional and mental anguish; destitute life, including prostitution and pandering in the Sudan. The ongoing war, Eritreans should realize, it is a large factor in the desertification of the country. It is drying up the lakes and springs, killing flora and fauna, and aggravating the drought and famine.” (298-297) ብዝብል እዩ ፕሮፌሰር ዶ/ር ተስፋጽዮን መድሃኒ ኣብታ ERITREA Dynamics of a National Question” TESHATSION MEDHANIE” (1986)

ዝብል መጽሓፍ 345 ገጽ ዘለዎ መጽሓፍ ጽሒፉ ዝበላ እዚኣ እያ። መለስ ዜናዊን ብጾቱን ግና ኤርትራ ኮሎኒ ስለዝኾነት “ብፌደራል” ኢልካ ፍታሕ የለን። ብምባል እዩ ዝተሟጎተ። ፕሮፌሰር ግና ሕቶን ፍታሕ ኤርትራን ናይ ኮሎኒ ዘይኮነስ ናይታ ናይ “ፌደራላዊ ጉዳያት” ዝምልከት ሕቶ እዩ ባሃላይ እዩ። እቲ ፍታሕ እውን ኣብታ ፊደረሽን እትብል ሸኻል እያ ክትፍታሕ ዘለዎ ባሃላይ እዩ። ናይታ ንቐልቁል አፋ ዝተደፍአት ጠበንጃን ዕምባባን ትርጉምን ምንጫን ድማ ከምዚስዕብ እዩ። እታ ስዕሊ ካብ ወዲ ዩጎዝላቪያዊ ዳኒኤል ዝተብሃለ ተሓጋጋዛይ ናይታ ገበር ስዕሊ ካብ ደምበ ሶቪየቲስት ዝተረኸበ ናይ’ቲ እዋን እቲ ሰላምን ዕብየትን ንምምጻእ “ኩናት ነጥፍእ” ብዝብል እታ ጠበንጃ ንቐልቁል አፋ ተኪልካ እታ ዝተገንሸረት ዕምባባ ድማ ምልክት “ምዕባላን ሰላምን” ንምርኣይ ዳኣ’ምበር ‘ቃልሲ ኤርትራ

ከሳዓር እየ'እትብል ሉዑኸቶ ዘለዎ ስዕሊ እያ ዝብለዎ ዝነበሩ ናይ እኒ መለስን ቡዳቱን “ሀተውተው” ምስቲ ኣብታ መጽሐፊይ ቀሪቡ ዘሎ ሰነድ ፈጹሙ ኣይራኸብን። ይብል።

እኳዳኣ ኣነ ብእዋኑ ቅድሚ ምዕዋቶም ዝበልኩዎ ነገር፤ “ብብረት ውግእ ክዕወቱ እዮም፤ ግና ናብ ብርሰትን ዕግርግርን ድኸነትን ዘምርሕ ዓወት ከምዝኸውን ኣብታ መጽሐፊይ ገሊጸ እዮ።” ከምታ ዝበልኩዎ ድማ እነሆ ሎሚ ንርኦ ዘለና “እታ ዝተንበይኩዎ ተራኢያ፤ መንእሰይ ናብ ስደት ይሓድመ ኣሎ”። ዝኸነ ኸይኑ ከይፈለጡዎ ዘይኮነስ “በልና” ንምባልን ‘ኤርትራ ኮሎኒ ኢትዮጵያ እያ” ኢሎም ምስቶም ከምኡም ዝበሉ ዝደንቆረ ዝሃልል መጽሐፍ ብዘይምጽሓፊይ ወይ ኮሎኒ እያ ብዘይምባላይ “ኣቃሊዑና” ብዘብል ንሂ ዝተበገሰ ሃለውለው እዮ።” እቲ ሓቂ ሎሚ መነና ተጋጊና ፤ መነና ህዝቢ ኣታሊልና መሊስና ናብ ውግእ ኣኢቲናዮ ዓለም ዝመስከር ጉዳይ እዮ።” እንትብል (ብፓራፍሬዝ) ፕሮፌሰር ብዛዕባ እታ ዝነበረት ሙጉት ምስ እኒ ወዲ ዜናዊ ገሊጹለይ።

ካብቲ ዘሕዝን ግን ወይ ኢትዮጵያ ኢና ኣይበሉናን ንሃገሮም ደው ኣይበሉን። ወይ ተጋሩ ኢና እሞ ናህና ሃገር ክንምስርት ኢና ኢሎም ከይዶም፤ ብስም ትግራይን ሕዝቢ ኢትዮጵያን ዘይፍረም እንዳፈረሙ ‘ኤርትራ ኮሎኒ’ እያ ስለዚ ብረት ህዝቢ ኤርትራ ንቐልቁል ኣፉ ኣይድፋእን እንዳበሉ ካብ ሻዕቢያ ንላዕሊ ሻዕቢያ ኮይኖም” ስራሕ ዑሱባት ሰሪሑም፤ ባሕሪ ዓጽዮምና፤ ሎሚ ዓዕራብ ኣብ ዓሰብ ኮይኖም የባጭውልና ኣለው። መጠረስታና ዳኣ ጸቡቕ ይግበሮ’ እምበር፤ ዓዕራብን ሀገራት ኣስላምን ተኸቢብና እንታይ ከምዝውሕጠና እንድዲ። ግብጺ በቲይ ሒሕ ትብል ፤ሶማል በቲ፤ ጁቡቲ በቲ፤ ኤርትራ በቲ፤ ኦሮሞ ኣምሓራ ትግራይ፤ሶማል ውጠጥ ተዋጠጥ፤ ኣብ ወጥሪ ንርክብ። ወየንቲ ወይ ወደባትና ምለሱልና ወይ ወደባትና ዘምልሱሉና ቦታ ግደፉ፤ወይ ብህጊ ተፈሪድኩም “ናብ ዱጓና” እተው። ሓዲኡ ሓዙ። ዓይጋ ፎረም- ካብ ልቢ ብጣዕሚ የመስግን። ተቓወምቲ ክህቡኒ ዘይካኣሉ መሰል ምስ ህዝባይ ክዛረብ ዕድል ሂብካኒ፤ የቐንየለይ። {ጸሓፊይ ይቐጽል.....

የቐንየይ

ጌታቸው ረዳ getachre@aol.com